

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לחינוך מיוחד

הוראת ספרות, הוראת הספר השלם

מדריכות ארציות לתחום שפה
בחינוך המיוחד,
האגף לחינוך מיוחד

**מצגת זו מבוססת על מסמך: "הספר השלם בכתה", האגף לחינוך יסודי, משה"ח.
המצגת כוללת עקרונות להוראת הספר השלם בכתה הרגילה, וכן עקרונות
להוראה בחינוך המיוחד.**

"הוראת הספר השלם נועדה להעצים את חוויית הקריאה של התלמידים, הן בהיבטיה הרגשיים והן בהיבטיה הקוגניטיביים, באמצעות דיאלוג ושיח סביב הספר כיצירה שלמה, בהתייחס לעלילה, לדמויות, למבנה, ללשון, לסגנון, ועוד".

(מסמך טיוטה: "הספר השלם בכתה", האגף לחינוך יסודי, משה"ח).

הוראת הספר השלם - רציונל

המפגש המונחה עם ספר בכיתה הוא חלק מתכנית הלימודים בחינוך הלשוני – ספרותי.

הקריאה ב"ספר השלם" - לטיפול הקריאה בהנאה ובהבנה.

קריאת יצירת ספרות שלמה משפיעה על הרגלי קריאה ותרבות בית ספרית.

הוראת הספר השלם – היבט קוגניטיבי

- מאפשרת התנסויות חדשות.
- הרחבת ידע העולם.
- הבנה של תופעות חדשות
- קישור בין עולמה של היצירה לבין אירועים המתרחשים בחיים הממשיים.
- רכישת כלים להערכה ולביקורת, לחשיבה עצמית ולעיצוב השקפת עולם.
- בחינה מחודשת של תפיסות לגבי חייו, מחשבותיו, יחסיו עם הסובבים אותו ועוד.
- תרומה להתפתחות האוריינית ולכישורים הלשוניים.

הוראת הספר השלם – היבט חוויתי-רגשי

- **הקורא שוקע בעולם אחר ולא מוכר וחווה אותו.**
- **הקורא מזדהה עם מצבים וגיבורים שונים ומגוונים.**
- **הקורא עשוי למצוא בקריאה פורקן ללחצים וכאבים.**
- **הקורא מפתח הבנה ספרותית מעמיקה יותר, אשר עשויה להעצים את ההנאה ואת החוויה שבקריאה.**

הוראת הספר השלם – היבט חינוכי- ערכי

- מאפשרת עיסוק כיתתי בחוויה משותפת באמצעות קריאה, שיח על היצירה והקשבה לאחר.
- מזמנת הזדהות עם הדמויות או ביקורת על מעשיהן, תוך רלוונטיות של אלה לחיי הילדים.
- מאפשרת בחינה של ערכים ונורמות התנהגות.
- משמשת מצע לעשייה חינוכית מעמיקה.

מן המחקר

- נמצא קשר בין כמות הקריאה לבין הישגים לימודיים.
- קריאה להנאה מובילה להתפתחות טובה יותר של יכולת הכתיבה, של הידע בדקדוק ואוצר מילים.
- קראשן (2004) - קריאה להנאה מהווה תהליך למידה טבעי.
- קפלן ורביד (2009) - נמצא שקריאת ספרים ניבאה הרחבה של אוצר המילים וידע העולם ושיפור של יכולת האיות והבנת הנקרא.
- עידוד הקריאה בבית הספר היסודי תורם לאהבת הקריאה של ילדים בגיל זה ובהמשך.

מטרות בהוראת הספר השלם

- טיפוח קוראים אוהבי ספר המסוגלים להפיק הנאה מקריאה.
- טיפוח קוראים בני תרבות שמכירים את יצירות הספרות שבתשתית התרבותית של החברה שבה הם חיים.
- טיפוח היכולת לעקוב אחר מהלך של יצירה ספרותית ארוכה ומורכבת.
- טיפוח היכולת של הקורא להשתהות בתוך החוויה הספרותית ובעקבותיה את יכולתו להתבונן פנימה אל עצמו.
- טיפוח שיח ספרותי העוסק ביצירה הספרותית ובמשמעויותיה.
- חשיפת התלמידים לסוגות ספרותיות מגוונות.

עקרונות להוראת הספר השלם

- אווירה - יצירת אווירה נעימה המעודדת קריאה ומאפשרת חוויה ספרותית. עידוד השיתוף, ההקשבה והבעת הדיעה.
- נגישות - לכל תלמיד תהיה גישה לספר למשך התקופה שבה הוא נלמד, לקריאה בביה"ס ובבית.
- הספר כיחידה שלמה - ההוראה תתייחס לספר כולו כיחידה שלמה ותציג את ההתפתחות בו לכל אורכו.
- הוראה מאוזנת - עידוד הנאה וחוויה רגשית ראשונית לצד טיפוח הקריאה בהבנה
- תכנון ההוראה – ניסוח מטרות והזדמנויות הלמידה תוך התאמה למייחד את הספר ולשונות בין הלומדים.

עקרונות להוראת הספר השלם

- בחירת הספרים – תוך התאמה מיוחדת של הקריאה .
- תיווך - ליווי התלמידים על ידי המורה ייעשה לפני קריאת הספר, במהלכה, ולאחר סיומה.
- שיתוף - טיפוח הרגלי הקריאה של התלמידים דרך שיתופם בחוויות המורה כקוראת.
- שיח רפלקטיבי - השיח הספרותי לשם טיפוח הזהות העצמית ולגיבוש עמדות ודעות.

עקרונות להוראת הספר השלם

- מעקב אחר התפתחות העלילה והדמויות לאורך הספר.
- התייחסות למבנה הספר ו/או לאמצעים ספרותיים וסגנוניים בולטים.
- בדיקה לתחומי אמנות אחרים - כגון תיאטרון, קולנוע, מוזיקה או אומנות פלסטית - כדי להעצים את החוויה
- בדיקה ליצירות ספרות נוספות כדי להרחיב את נקודות המבט ואת ההבנה הספרותית.

דגשים בהוראת הספר השלם בחינוך המיוחד

- בחירת הספרים – איזון בין התכנים ורמת הקריאות, התאמה לגיל.
- קריאה מונחית – שימוש בדרכי קריאה והקראה מגוונות.
- היצירה לא תשמש ללימוד קריאה.
- השלמת ידע קודם נדרש – מושגים, רקע הסטורי, תופעות טבע ועוד.
- תיווך לחשיבה מסדר גבוה - הבנה של זמן, קשרים, יחסי סיבה ותוצאה, יחסיות, נקודות מבט – לקידום הבנת היצירה בלבד.

מגילת זכויות הקורא

1. הזכות לא לקרוא
2. הזכות לדלג על עמודים
3. הזכות לא לקרוא ספר עד הסוף
4. הזכות לקריאה חוזרת
5. הזכות לקרוא הכל
6. הזכות לבובאריזם (סיפוק מקריאה)
7. הזכות לקרוא בכל מקום
8. הזכות לדפדף
9. הזכות לקרוא בקול
10. זכות השתיקה

("כמו רומן" / דניאל פנק)

וגם ... כמה עובדות על ספרים

<http://www.youtube.com/watch?v=YhcPX1wVp38>